

NIKTÓRE ELEMENTY TREŚCIOWE SPECJALNEGO KRYMINALISTYCZNEGO ZAPOBIEGANIA KORUPCJI NA UKRAINIE

W artykule, na podstawie analizy treści specjalnego kryminalistycznego zapobiegania korupcji na Ukrainie, zdefiniowane zostały podstawowe zagadnienia problemowe, potrzebujące opracowania na poziomie naukowym oraz późniejszej poprawy na poziomie ustawowym, w tym ze szczególnym uwzględnieniem międzynarodowych dobrych praktyk.

Słowa kluczowe: specjalne kryminalistyczne zapobieganie, korupcja, przestępstwo, podmioty prewencji przestępstw, organizacje międzynarodowe.

ON SOME ELEMENTS CONTENT SPECIALLY- CRIMINOLOGICAL PREVENT CORRUPTION IN UKRAINE

The article is based on the analysis of content specially-criminological prevention of corruption in Ukraine, the basic issues that need to develop scientific and improvement in regulatory levels, including taking into account international best practice.

Keywords: special-criminological prevention; corruption; crime; subjects of crime prevention; international organizations.

ПРО ДЕЯКІ ЗМІСТОВНІ ЕЛЕМЕНТИ СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНОГО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

В статті на основі проведеного аналізу змісту спеціально-кримінологічне запобігання корупції в Україні, визначені основні проблемні питання, що потребують розробки на науковому та удосконалення на нормативно-правовому рівнях, у тому числі з урахуванням міжнародного позитивного досвіду.

Ключові слова: спеціально-кримінологічне запобігання; корупція; злочин; суб'єкти запобігання злочинам; міжнародні організації.

Постановка проблеми. Сучасна політична, економічна та правова ситуація, що склалась в Україні, обумовлює необхідність посилення протидії такому соціальному злу, як корупція. Її суспільна небезпека полягає у сьогоденні в тому, що дане протиправне діяння не тільки підриває авторитет органів державної влади та органів місцевого самоврядування в нашій країні, але й спотворює ті позитивні надбання, які продукуються в ході діяльності посадових осіб зазначених органів. Крім цього, високий рівень корупції в Україні досить негативно впливає на міжнародний імідж нашої держави, що, у свою чергу, не сприяє розвитку цивілізованих відносин у різних сферах діяльності та зменшує вірогідність вступу України у найкоротші строки у Європейський Союз.

Як показує практика, однією з детермінант, що сприяє розвитку корупції в нашій країні, є неналежне використання у протидії цьому суспільно небезпечному явищу можливостей спеціально-кримінологічного запобігання злочинам, а також низький рівень ефективності діяльності у цьому напрямі відповідних суб'єктів (спеціалізованих та частково спеціалізованих).

Саме зазначені обставини й обумовили вибір теми даної статті, її мету та основне завдання – більш глибоко, всебічно та повно визначити сутність спеціально-кримінологічного запобігання злочинам.

Стан дослідження. Аналіз наукової літератури свідчить про те, що дослідженням зазначеної проблематики займаються як учені, які безпосередньо розробляють питання,

S. Kolb
kierownik wydziału
prawnego
Państwowej Inspekcji
Podatkowej
Głównego Departamentu
Państwowej Służby
Fiskalnej
w obwodzie Wołyńskim
(m. Łuck, Ukraina)

пов'язані із запобіганням корупційним злочинам, так і науковці інших напрямів наукової діяльності, а саме: О.М. Бандурка, В.І. Борисов, В.В. Василевич, В.В. Голіна, Б.М. Головкін, Л.М. Давиденко, О.М. Джужа, А.П. Закалюк, О.Г. Кальман, В.В. Куц, М.І. Мельник, А.В. Савченко, В.Я. Тацій, О.Ю. Шостко, М.І. Хавронюк та інші.

Поряд з цим наукових праць, присвячених питанням запобігання корупційним злочинам у системі ДКВС, є недостатньою, що, з одного боку, впливає на рівень теоретичного супроводу даного виду запобіжної діяльності, а, з іншого, стало вирішальним при виборі теми цієї наукової статті, враховуючи особливу актуальність розробки цієї проблематики у сучасних умовах та правових реаліях в Україні.

Виклад основних положень. Теорія і практика розробки і реалізації методів та заходів руйнівного впливу на явища і процеси, які зумовлюють або можуть зумовлювати активізацію криміногенного потенціалу суспільства у виді злочинних проявів, а також недопущення їх здійснення на різних стадіях злочинної поведінки, тобто на стадіях формування кримінальної мотивації, виникнення умислу на вчинення злочину, готування до злочину та замаху на злочин, називається спеціально-кримінологічним запобіганням злочинності [1, с. 21]. На відміну від інших напрямів запобіжної діяльності, як обґрунтовано довів А.П. Закалюк, заходи спеціально-кримінологічного спрямування чинять вплив: 1) не тільки після вчинення злочину, але частіше до нього; 2) у сфері, яка лише частково регулюється правом; 3) засобами, що мають виключно цільове запобіжне призначення; 4) інколи паралельно із засобами інших різновидів (напрямів) запобігання злочинам (загальносоціального, індивідуального), але частіше після них [2, с. 328-329].

На переконання О.Ю. Шостко, спеціально-кримінологічне запобігання – це сукупність заходів боротьби із злочинністю, змістом яких є різноманітна робота державних органів, громадських організацій, соціальних груп і громадян, спрямована на усунення причин та умов, що породжують і сприяють злочинності, а також недопущення вчинення злочинів на різних стадіях злочинної поведінки [3, с. 144]. Спеціальне запобігання злочинам, на відміну від загального, як слушно зауважила А.І. Долгова, має цілеспрямований на недопущення злочинів характер [4, с. 347]. При цьому спеціальна спрямованість на виявлення та усунення (блокування, нейтралізацію) причин, умов, інших детермінант злочинів – це її профілююча, констатуюча ознака та головна особливість [4, с. 347].

Якщо узагальнити усі визначені в національній [5, с. 54] та зарубіжній [6, с. 168] науковій літературі поняття, то слід констатувати, що спеціально-кримінологічний рівень запобігання злочинам – це вже професійна діяльність, яка потребує використання спеціальних знань і методів кримінології, спеціальних заходів планування, прогнозування та управління [7, с. 18]. Як з цього приводу вірно зробив висновок О.М. Джужа, спеціальні заходи запобігання злочинам застосовуються тими суб'єктами, для яких ця діяльність є основною або однією з головних [8, с. 117]. При цьому завданнями спеціально-кримінологічного запобігання злочинам є як запобігання виникненню детермінуючих злочинні прояви негативні явища і процеси, їх обмеження та усунення, так і оперативне реагування на формування і розвиток злочинної поведінки [8, с. 399].

Виходячи з цього, В.В. Голіна зазначений вид (напрямок) запобіжної діяльності поділив на заходи: а) кримінологічної профілактики; б) відвернення; в) припинення злочинів [1, с. 22].

У науці, не дивлячись на дискусії з цього питання, які точаться і в сьогоденних умовах та пов'язані із запереченням даного напрямку у запобіганні злочинам [9, с. 9], під кримінологічною профілактикою розуміють сукупність заходів щодо завчасного виявлення та усунення негативних явищ, які виникли чи можуть виникнути і детермінувати злочинність або її окремі види [3, с. 144]. У свою чергу, залежно від того, на які явища і процеси спрямовані профілактичні заходи, науковці виділяють наступні види кримінологічної профілактики: 1) профілактику випередження; 2) профілактику обмеження; 3) профілактику усунення; 4) профілактику захисту [1, с. 23].

Профілактика випередження – це вид запобіжної діяльності спеціальних суб'єктів, що спрямована на недопущення виникнення і поширення криміногенних явищ і процесів у суспільному житті [1, с. 24]. Профілактика обмеження передбачає вжиття таких запобіжних заходів, що перешкоджають поширенню в країні, регіоні, місті криміногенних явищ, детермінації окремих видів злочинності та формування типових для різних категорій злочинців [1, с. 26]. Профілактика усунення визначає таку діяльність суб'єктів, яка

послаблює або ліквідує негативні явища та процеси, що активізують злочинні прояви злочинності [1, с. 27]. Профілактика захисту розглядається як сукупність заходів, що здійснюються з метою ліквідації умов, які сприяють виникненню злочинних проявів та (опосередковано) – антигромадських поглядів. На відміну від профілактики усунення чи обмеження, профілактика захисту має за мету створення достатнього захисту і безпеки людей та речей, а також зовнішні перешкоди на шляху посягання на суспільні цінності [1, с. 29].

Припинення злочинних проявів у кримінології визначаються як сукупність видів діяльності, спрямованих на недопущення завершення розпочатого злочину шляхом розроблення і здійснення спеціальних заходів [3, с. 145].

Відвернення злочинів – специфічний напрям спеціально-кримінологічного запобігання, що складається із сукупності заходів, спрямованих на окремі групи та конкретних осіб, які виношують злочинні наміри, замислюють вчинення злочинів і позитивно сприймають злочинний спосіб життя, з метою дискредитування злочинної поведінки, добровільної відмови від злочинної мотивації та наміру або продовження злочинної діяльності [3, с. 144]. При цьому, як слушно зауважив В.В. Голіна, усередині напрямку відвернення злочинів проглядається відмінність між заходами, спрямованими на усунення більш-менш позбавлених індивідуальних криміногенних об'єктів, і заходами, що вживаються до конкретних осіб, у яких психологічно сформувався злочинний намір, і він реально почав матеріалізуватися, проявлятися [1, с. 31]. Перший із названих класів науковці називають загальним, а другий – індивідуальним відверненням злочинів, розуміючи під першим напрямом запобіжної діяльності сукупність спеціальних заходів, спрямованих на певне коло або групу осіб щодо усунення або нейтралізацію їх злочинних намірів, добровільної відмови від злочинної поведінки, а під другим – специфічний комплекс заходів, які здійснюються різними суб'єктами запобіжної діяльності, щодо осіб, про яких достовірно відомо, що вони замислюють учинення злочинів з метою активного втручання і впливу на свідомість, волю, поведінку, спосіб життя [1, с. 32].

Саме зазначені теоретико-методологічні засади й мають складати зміст спеціально-кримінологічного запобігання корупції в Україні, з урахуванням особливостей та специфіки реалізації її заходів на практиці. Як з цього приводу зробив висновок А.П. Закалюк, враховуючи, що у кримінологічному відношенні корупція – це суспільний феномен деформації публічної влади через її підкорення приватним, здебільшого корисливим інтересам, він виконує загальносоціальну визначальну роль стосовно відтворення корупційних зв'язків та відносин, їх прояву у корупційних вчинках і діяльності, зокрема передкримінального та кримінального характеру, їх корупційної мотивації, що зумовлює суспільну потребу системної антикорупційної запобіжної діяльності як щодо феномену корупції, так і її проявів, передусім злочинних [10, с. 195]. При цьому, на переконання М.І. Хавронюка, на жаль, законодавство лише визначає механізми, форми, способи, сили і засоби протидії певному явищу, у даному разі корупції. Тому, крім законодавчих заходів, необхідним є вжиття комплексу організаційних, інформаційних тощо заходів та їх фінансово-економічне забезпечення. Останніх в економічно слабкій державі завжди буде блокувати [11, с.4].

У наукових джерелах називаються різноманітні заходи спеціально-кримінологічного запобігання корупції. Зокрема, В.В. Василевич до таких відніс:

1) встановлення такого матеріального рівня утримання службовців, який здатний забезпечити їм і їхнім родинам пристойний рівень життя;

2) поліпшення контролю за доходами і витратами державних та інших категорій службовців, за кадровою політикою;

3) забезпечення безпеки осіб (а також їх родин), які здійснюють боротьбу з корупційною злочинністю;

4) запровадження режиму службового використання дорогих державних квартир, будинків, наданих у зв'язку із займаною державною посадою;

5) формування усіх виплат із бюджетної системи держави тільки на основі закону, т.ін. [5, с. 137].

О.Г. Кальман у контексті діяльності органів прокуратури найбільш дієвими вважає наступні заходи спеціально-кримінологічного запобігання корупції:

а) забезпечення дійового нагляду за додержанням і виконанням законів у сфері запобігання та протидії корупції;

б) систематичне проведення перевірок додержання вимог антикорупційних законів;

в) застосування належних заходів прокурорського реагування по виявленню фактів порушень антикорупційного законодавства;

г) моніторинг та оцінка законності правових актів, що видаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування [12, с. 207-208].

Зарубіжні фахівці, зокрема А.І. Долгова, до таких заходів, крім цього, відносять:

1) підвищення контролю за аспектами поведінки держслужбовців, які є найбільш чутливими до корупції (надання інформації, що не підлягає офіційному оприлюдненню); кадровою політикою; ротацією кадрів; ін.

2) усунення фактів розбіжностей закріплених законом завдань, повноважень різних суб'єктів і правових засобів їх забезпечення)наприклад, коли недержавним службам безпеки (охоронним фірмам) державні правоохоронні органи не зобов'язані надавати необхідну інформацію);

3) провадження всіх виплат з Держбюджету тільки на підставі закону; інші [4, с. 512].

В інших зарубіжних наукових виданнях у цьому напрямі обґрунтовано проведення наступних спеціально-кримінологічних заходів:

а) організація боротьби з корупцією на всіх її рівнях;

б) звуження поля дій умов та обставин, що сприяють корупції;

в) збільшення вірогідності виявлення корупційних дій та покарання за них;

г) стимулювання мотивів антикорупційної поведінки;

ґ) створення атмосфери громадського несприйняття корупції у всіх її проявах [6, с. 253].

Проте, як у зв'язку з цим слушно зауважив М.І. Хавронюк, кнопки, натисканням яких запускаються відповідні антикорупційні механізми перебувають, на жаль, під контролем не уього громадянського суспільства, а лише певних політичних сил. Це вони вирішують, чи буде здійснюватися наступ на корупцію, чи буде цей наступ суспільним («по всіх фронтах») або вибіркоким, чи буде він стосуватися представників усіх ешелонів влади чи лише її нижніх ланок [11, с. 4].

Стосовно інших заходів спеціально-кримінологічного запобігання корупції то слід зазначити, що Україна зараз має доволі адекватне антикорупційне законодавство, яке при наявній політичній волі можна практично застосувати і таким чином зменшити рівень корупційних правопорушень [3, с. 362]. До основних нормативно-правових актів у сфері боротьби з корупцією в Україні можна віднести: спеціальний Закон України «Про запобігання корупції» [13]; спеціальні норми КК України [14, с. 845]; нормативно-правові джерела, що визначають правовий статус Національного агентства з питань протидії корупції, прокуратури, правоохоронних органів та інших суб'єктів спеціально-кримінологічного запобігання корупції [15]. Крім цього, на сьогодні в нашій державі:

1) врегульовані питання спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на заняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування;

2) встановлено зобов'язання подання публічними службовцями декларацій про майно, доходи, витрати;

3) введенні обмеження для прийняття на роботу (службу) до органів державної влади осіб, яких раніше було засуджено за вчинення злочинів або на яких протягом трьох останніх років накладалися адміністративні стягнення за вчинення корупційних правопорушень;

4) встановлення вимог щодо запобігання конфлікту інтересів;

5) введення обмежень щодо роботи близьких осіб;

6) встановлення правових підстав звільнення з роботи осіб, притягнутих до відповідальності за корупційні правопорушення.

Всі ці заходи змістовно відносяться до спеціально-кримінологічних у сфері протидії корупції. Важливим у цьому ж контексті стало також ухвалення 13 травня 2014 року Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій

щодо лібералізації ЄС візового режиму для України», відповідно до якого посилено санкції за вчинення кримінальних правопорушень щодо фізичних та юридичних осіб [16]. Крім цього, зазначеним Законом України внесено зміни до Закону України «Про звернення громадян», а саме: у ньому передбачена можливість повідомляти про корупційні правопорушення анонімно, а також визначено порядок розгляду таких повідомлень [17].

До не менш ефективних заходів спеціально-кримінологічного запобігання корупції можна також віднести ті із них, що пов'язані із:

а) запровадженням зовнішнього контролю за деклараціями про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру. Зокрема, чинним законодавством України запроваджено адміністративну та дисциплінарну відповідальність за подання у згаданих декларація недостовірних відомостей;

б) здійсненням перевірок достовірності зазначених у деклараціях відомостей спеціальними суб'єктами, одним із яких є центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику фінансового характеру;

в) створенням основ державної антикорупційної політики в Україні, одним із вирішенням якої стала, зокрема, національна антикорупційна стратегія на 2011-2015 роки [18];

г) оприлюдненням на офіційному веб-сайті Міністерства юстиції України відомостей з Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення;

ґ) приведенням національних антикорупційних нормативно-правових актів до змісту міжнародно-правових актів з означеної проблематики (Конвенції ООН проти корупції (2003 р.); Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000 р.); Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією (1999 р.) та інші), а також з використанням у запобіжній діяльності позитивного зарубіжного досвіду [19].

Як свідчить практика запобігання корупції на спеціально-кримінологічному рівні, досить ефективними є заходи, що здійснюються у межах кримінологічної профілактики (випередження; обмеження; усунення; захисту). Як з цього приводу зауважив В.В. Голіна, сьогоденна практика протидії злочинності потребує саме такої структури зазначеної профілактики, оскільки в ній дійсно викристалізуються види діяльності, які вимагають специфічних навичок, вмій, підготовки, знань, тобто того, на що на практиці не звертається належної уваги [1, с. 23]. Неможливо у зв'язку з цим не погодитись з висновком А.Е. Жалінського, який вважає, що спеціалізація і професіоналізація полягає в тому, що вона, по-перше, потребує все більше спеціальних, у тому числі кримінологічних знань, підготовки, оснований на кримінологічній базі, по-друге, в тому, що розширюється коло посадових осіб, для яких ця діяльність є основною або провідною, по-третє, всередині профілактики утворюються види діяльності, які потребують специфічних знань, навичок і вмій [20, с. 283].

Якщо виходити із змісту цих наукових підходів, то під профілактикою випередження корупційної злочинності слід розуміти такий вид запобіжної діяльності спеціалізованих суб'єктів (Національного антикорупційного бюро, Національного агентства з питань протидії корупції, інших спеціалізованих правоохоронних органів), що спрямована на недопущення виникнення і поширення зазначеного суспільно небезпечного явища та його наслідків у суспільному житті.

Профілактика обмеження корупції передбачає вжиття таких запобіжних заходів, що перешкоджають її поширенню серед потенційних суб'єктів корупції шляхом введення різноманітних обмежень у їх діяльності та закріплення їх у нормативно-правових актах, що визначають їх правий статус (до таких у Законі України «Про запобігання корупції», зокрема, віднесено: заборону зайняття підприємницькою діяльністю для державних службовців; отримання ними неправомірної вигоди; отримання подарунків на певну суму; т.ін.).

Профілактика усунення корупції полягає у такій діяльності суб'єктів її запобігання, яка послаблює або ліквідує негативні явища та процеси, що активізують злочинні прояви зазначеного суспільно небезпечного явища. Останні розрізняють залежно від соціального рівня суспільних відносин: від недоліків, зумовлених порушеннями функцій державних органів, господарюючих суб'єктів, громадських організацій, службових осіб і поведінкою громадян, кримінальних явищ та процесів, які охоплюють значну частину населення [1, с. 27].

Профілактика захисту від корупції передбачає вчинення таких заходів, що здійснюються з метою ліквідації її детермінант. До об'єктів профілактики захисту від корупції відносяться, з одного боку, засоби захисту та збереження державного і приватного майна, а, з іншого – правосвідомість потенційних злочинців [1, с. 29].

У системі заходів запобігання корупції немаловажне значення мають й ті із них, що пов'язані з відверненням цих злочинів, а саме: від етапу формування злочинного наміру до початку виконання корупційного діяння. При цьому, як обґрунтовано довів А.П.Закалюк, за відверненням злочинів як одним із напрямів запобіжного характеру визнається самостійність і специфічність, оскільки центр ваги запобіжної роботи переноситься на стадії, коли з'являється умисел та приймається рішення на вчинення злочину [2, с. 329].

Надзвичайно ефективними, як показує практика є й заходи, що здійснюються у межах припинення корупції. Зазначеним видом запобіжної діяльності у силу її суцільно профілактичного спрямування (виявлення осіб, які готують вчинення корупційних злочинів, або намагаються безпосереднього його здійснити (замах на злочин), займаються оперативні підрозділи суб'єктів запобігання корупції. У цьому контексті виділяють:

а) заходи спонукання (здійснюються з метою досягнення відмови потенційного корупціонера від продовження злочинної діяльності);

б) заходи перестереження (обережності: застосовуються для того, щоб створити умови, які виключають можливість чи перешкоджають продовженню розпочатої корупційної діяльності);

в) заходи активного втручання (негайна реакція відповідних суб'єктів запобігання корупції у разі, якщо зволікання тягне за собою безпосереднє посягання) [1, с. 38-39].

Поряд з цим варто визнати, що жоден запобіжний захід чи їх сукупність не досягнуть мети та в цілому бажаного результату у протидії корупції, якщо вони не будуть кореспондуватися поміж собою та напрями (видами) запобігання злочинам, а також не матимуть системний характер і вплив на особу корупціонера та детермінанти, що сприяють вчиненню даного суспільного небезпечного діяння.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. / Голіна В.В. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2011. – 120 с.
2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3-х кн. / А. П. Закалюк. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – 424 с.
3. Кримінологія : підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуська та ін. ; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2014. – 440 с.
4. Кримінологія: Учебник для юрид вузов / под. общ. ред. докт. юрид. наук, проф. А.И. Долговой. – М.: Издательская группа ИНФРА. – М.-НОРМА, 1997. – 784 с.
5. Кримінологія: навчальний посібник / О.М. Джужа, В.В. Василевич, О.Г. Колб та ін.]; за заг. ред. О.М. Джужа. – К.: Атіка, 2009. – 312 с.
6. Кримінологія: Учебник. – Алматы: «Международный центр научных исследований и правовой экспертизы РК», 2008. – 614 с.
7. Кримінологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. О.М. Джужа. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 414 с.
8. Голіна В. В. Поняття і структура спеціально-кримінологічного запобігання злочинності / В. В. Голіна // Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / за заг. ред. В. В. Сташиса. – Х. : Право, 2008. – . –Т. 5 : Кримінально-правові науки. Актуальні проблеми боротьби зі злочинністю в Україні. – 2008. – С. 357–400.
9. Давыденко М.М., Бандурка А.А. Противодействие преступности: теория, практика, проблемы. – Х.: Право, 2005. – 388 с.
10. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3-х кн. / Закалюк А. П. – К.: Видавничий Дім „Ін Юре“, 2007. – Кн. 2: Кримінологічна характеристика та запобігання вчиненню окремих видів злочинів. – 712 с.
11. Хавронюк М.І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції». – К.: Атіка, 2011. – 424 с.

12. Проблеми протидії злочинності: підруч. / Кальман О.Г., Козьяков І.М., Куц В.В. та ін.; за ред. проф. О.Г. Кальмана. – Х.: вид-во ТОВ Фірма «Новасофт», 2010. – 352 с.
13. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.
14. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. О.М. джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 1063 с.
15. Бусол О.Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні: монографія / О.Ю. Бусол. – К.: Ін Юре, 2014. – 564 с.
16. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України: Закон України від 13.05.2014 № 1261-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 28. – Ст. 937.
17. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.
18. Про Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки: Указ Президента України від 21.10.2011 № 1001/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 83. – Ст. 3020.
19. Крупко Д.І. Відповідальність за хабарництво за кримінальним правом Німеччини, Швейцарії та України (порівняльно-правове дослідження): дис... канд.. юрид. наук: 12.00.08 / Крупко Дмитро Іванович. – Одеса, 2005. – 271 с.
20. Жалинский А.Е. Предупреждение преступлений в условиях НТР /Совершенствование мер борьбы с преступностью в условиях научно-технической революции / Отв. Ред. В.Н. Кудрявцев. – М.: Наука, 1980. – С. 280-283.

ON SOME ELEMENTS CONTENT SPECIALLY-CRIMINOLOGICAL PREVENT

CORRUPTION IN UKRAINE

S. KOLB

Statement of the problem. Modern political, economic and legal situation in Ukraine causes necessity of strengthening of counteraction to such social evils as corruption. ITS social danger is present that the wrongful act not only undermines the authority of state power and bodies of local self-government in our country, but also distorts the positive acquisitions that are produced in the course of activities of officials of the specified bodies. In addition, high level of corruption in Ukraine is negatively affecting the international image of our state, which in turn contributes to the development of civilized relations in various spheres of activity and reduces the likelihood of entry of Ukraine in the shortest possible time in the European Union.

As practice shows, one of the determinants that contributes to the development of corruption in our country, is the improper use to counter this socially dangerous phenomenon of features specially-criminological prevention of crimes, as well as the low level of effectiveness in this direction the relevant subjects (specialized and partially specialized).

The abovementioned circumstances led to the choice of the topic of this article, its purpose and the main task more deeply, fully and completely determine the nature of specially-criminological prevention of crimes.

The state of research. The analysis of scientific literature shows that the study of this problem as do scientists who develop issues directly related to the prevention of corruption crimes and scientists of other areas of scientific activity, namely: A. M. Bandurka, And. Borisov, V. V. Vasilevich, In. Golna, To.M. Golovkin, L. M. Davydenko, A. M. Dzhuzha, A. P., Sakaluk, A. G. Kalman, V. V. Kuts, N. And. Miller, A.V. Savchenko, V. Y. Tatsiy, A. Shostko, Yu., M. I. Havronyuk, and others.

Along with this, scientific works, dedicated to the prevention of corruption offenses in the system of DCAF is insufficient that, on the one hand, affects the level of theoretical support of this type of preventive activity, and, on the other, became crucial in selecting the theme of this scientific article, given the special urgency of development of this problem in modern conditions and legal realities in Ukraine.

Summary of the main provisions. Theory and practice of development and implementation of methods and activities destructive influence on phenomena and processes which influence or can provoke the activation of the criminogenic potential of society in the form of criminal acts, as well as preventing their implementation at various stages of criminal behavior, that is, at the stages of formation of criminal motivation, the emergence of intent to commit the crime, preparation to commit a crime and attempted crime, is called specially-criminology the prevention of crime [1, p. 21]. Unlike other areas of preventive activity, as reasonably proved AP Sakaluk, measures specially-criminological trend impact of: 1) not only after committing the crime, but more often to him; 2) in the field, which is only partially regulated by law; 3) resources, are only intended safety function; 4) sometimes in parallel with means from other varieties (directions) the prevention of crime (social, individual), but more often after them [2, p. 328-329].

The conviction A. Y. Shostko, specially-criminological prevention is a set of measures to combat crime, the content of which is varied work of state bodies, public associations, social groups and citizens, aimed at elimination of reasons and conditions generating and promoting crime and prevent the Commission of crimes at different stages of criminal behavior [3, p. 144]. The special prevention of crimes, unlike the General, as rightly noted by A. I. Dolgova, has focused on the prevention of crime nature [4, C. 347]. A special focus on identifying and eliminating (blocking, neutralization) the causes, conditions, other determinants of crime is its main identifying feature and the main feature [4, C. 347].

If to summarize all identified in national [5, p. 54] and international [6, p. 168] the scientific literature of the concept, it should be stated that specially-criminological level of crime prevention – this is a professional activity that requires special knowledge and methods of criminology, special events planning, forecasting and management [7, p. 18]. How about this true concluded O. M. dzhuzha special measures of prevention of crimes applied by entities for whom this activity is the main or one of the main [8, p. 117]. In this case, the task of specially-criminological prevention of crimes is as the prevention of crime determining the manifestation of negative phenomena and processes, their limitations and removal, and rapid response to formation and development of criminal behavior [8, p. 399].

Based on this, V. V. Golna this type (direction) of the safety activities were divided into activities: a) crime prevention; b) prevention; C) suppression [1, p. 22].

In science, despite discussions on this issue that are underway and in today's environment and associated with the denial of this direction in the prevention of crime [9, C. 9], under criminological prevention means a set of measures for the early identification and elimination of the negative phenomena which have arisen or may arise and to determine criminality or its separate kinds [3, p. 144]. In turn, depending on what phenomena and processes directed to preventive measures, scientists distinguish the following types of criminological prevention: 1) prevention proactive; 2) the prevention of restrictions; 3) the prevention and elimination; 4) prevention of protection [1, p. 23].

Proactive prevention is a type of preventive activity of special subjects, aimed at preventing the emergence and spread of criminogenic phenomena and processes in social life [1, p. 24]. Prevention of the restriction provides for the adoption of such measures against the spread in the country, region, city crime phenomena, determination of individual types of crime and the formation of a typical for different categories of offenders [1, p. 26]. Prevention elimination determines such activities of the subjects, which weakens or eliminates the negative phenomena and processes, activating the criminal manifestations of crime [1, p. 27]. Prevention protection is considered as a set of activities undertaken to eliminate the conditions conducive to the occurrence of criminal acts and (indirectly) – anti-social beliefs. In contrast to prevention, elimination or restriction of, prevention protection aims to provide a sufficient protection and security of people and belongings, as well as external impediments to encroachment on community values [1, p. 29].

Suppression manifestations of crime in criminology is defined as the set of activities aimed at preventing the completion of the crime initiated by the development and implementation of special events [3, C. 145].

Prevention of crime – specific the direction of specially-criminological prevention that consists of a set of activities aimed at specific groups and specific individuals who harbour criminal intentions, conspire in the Commission of crime, and positive perceptions of the criminal lifestyle, with the aim of discrediting the criminal conduct, the voluntary renunciation of criminal

motivations and intentions, or continue criminal activities [3, p. 144]. At the same time, as rightly noted by V. V. Golna, inside the areas of crime prevention can be seen the distinction between measures aimed at eliminating more or less deprived individual crime sites, and the measures taken with regard to specific individuals which are psychologically formed criminal intent, and he really began to materialize, to manifest itself [1, p. 31]. The first of these classes, the researchers have called General and the second individual prevention of crimes, understanding under the first direction of preventive activities of a set of special measures aimed at a certain circle or group of persons on elimination or neutralization of their criminal intentions, voluntary renunciation of criminal behavior, and under a second specific set of activities, which are implemented by various actors of prevention in relation to individuals about whom it is known that they conspire to commit crimes to active interference and influence on consciousness, will, behavior and lifestyle [1, p. 32].

These theoretical-methodological basis and should be the contents of specially-criminological prevention of corruption in Ukraine, taking into account the peculiarities and specifics of implementation of its measures in practice. As on this occasion, concluded A. P. Sakaluk, given that criminological against corruption is a social phenomenon of the deformation of public power through its conquest by private, mostly for selfish interests, he performs General social determinant role in respect of the reproduction of corrupt ties and relations, their manifestations of corruption actions and activities, in particular precriminal and criminal nature, their corrupt motivation that determines social need safety system of anti-corruption activities as regarding the phenomenon of corruption and its manifestations, especially criminal [10, p. 195]. In this case, the conviction N. And. Havronyuk, unfortunately, the law only defines the mechanisms, forms, methods, forces and means of countering a specific phenomenon, in this case of corruption. Therefore, in addition to the legislative measures required is a complex of organizational, informational and other activities and their financial and economic support. Latest in economically weak state always will block [11, p. 4].

In the scientific literature are called a variety of measures specially-criminological prevention of corruption. In Particular, Vladimir Vasilevich these carried the:

- 1) the establishment of such a material content level employees, which is able to provide them and their families a decent standard of living;
- 2) improvement of control over income and expenditure of the state and other categories of employees, personnel policy;
- 3) security of persons (and their families) engaged in the fight against corruption crimes;
- 4) the introduction of the official use of expensive public flats, houses, granted in connection with the occupied civil service position;
- 5) the formation of all payments from the budget system of the state only on the basis of the law, etc. [5, p. 137].

A. G. Kalman in the context of the activities of bodies of Prosecutors office consider the following most effective measures specially-criminological prevention of corruption:

- a) ensure effective supervision of compliance with and the enforcement of laws in the sphere of prevention and counteraction of corruption;
- b) systematic audits of compliance with anti-corruption laws;
- c) use appropriate measures of prosecutorial response, detection of violations of anti-corruption legislation;
- g) monitoring and evaluation of the legality of legal acts issued by bodies of state power and bodies of local self-government [12, p. 207-208].

Foreign experts, in particular A. I. Dolgova, to such activities, in addition, include:

- 1) increased control over aspects of the conduct of civil servants, which are the most sensitive to corruption (providing information, not subject to official publication); personnel policies; job rotation; etc.
- 2) elimination of the facts of disputes enshrined by law tasks, powers different legal subjects and their means of support)for example, when non-state security (security firms) state law enforcement agencies are not required to provide the necessary information);
- 3) production of all payments from the state Budget only on the basis of the law; others [4, p. 512].

Other international scientific publications in this direction are justified by the following specially-criminological measures:

- a) the organization of the fight against corruption at all levels;
- b) the narrowing of the field of action of conditions and circumstances conducive to corruption;
- c) increase in the probability of detecting corruption and the penalties for them;
- g) stimulation of the motives of anti-corruption behavior;
- g) creating an atmosphere of public intolerance of corruption in all its manifestations [6, p. 253].

However, in this connection rightly observed by N. And. Havronyuk, button, which triggers anti-corruption mechanisms are, alas, under the control of the whole civil society, but only of certain political forces. Theyre will be an attack on corruption, whether its the onset of the public ("on all fronts") or random, whether it will touch members of all levels of government, or only its lower parts [11, p. 4].

Relative to other measures specially-criminological prevention of corruption, it should be noted that Ukraine now has adequate anti-corruption legislation if the political will can be practically applied and thus reduce the level of corruption offenses [3, p. 362]. The main normative-legal acts in the sphere of fighting corruption in Ukraine include: the special Law of Ukraine "On prevention of corruption" [13]; the special provisions of the criminal code of Ukraine [14, p. 845]; the legal sources governing the legal status of the National Agency for combating corruption, Prosecutors office, law enforcement agencies and other entities specially-criminological prevention of corruption [15]. Moreover, today in our state:

- 1) resolved issues special checks on persons who apply for positions related to performance of state functions or local self-government bodies;
- 2) established the obligation for the submission of public servants Declaration of assets, income, expenses;
- 3) the introduction of restrictions on the adoption (service) to the public authorities of persons previously convicted of crime or on which within three last years were imposed administrative penalties for corruption offenses;
- 4) the establishment of requirements for prevention of conflict of interests;
- 5) introduction of restrictions concerning work of close persons;
- 6) establishment of legal grounds of dismissal of persons brought to liability for corruption offences.

All these activities are meaningful to the crime in the sphere of counteraction of corruption. Important in this context was the adoption on 13 may 2014 the Verkhovna Rada of Ukraine law of Ukraine "On amendments to some legislative acts of Ukraine in the sphere of state anticorruption policy in connection with the implementation of the action Plan on liberalization of EU visa regime for Ukraine", according to which tougher sanctions for criminal offences against natural and legal persons [16]. In addition, the Law of Ukraine amended the Law of Ukraine "About addresses of citizens", namely: it provides the possibility to report corruption anonymously, as well as the procedure for the consideration of such reports [17].

To less effective measures specially-criminological prevention of corruption may also include those associated with:

- a) the introduction of external control of declarations of assets, income, expenses and obligations of financial character. In particular, the current legislation of Ukraine introduced administrative and disciplinary responsibility for the presentation mentioned in the Declaration of false information;
- b) the implementation of validation checks specified in the declarations, information, special subjects, one of which is the Central body of Executive power that implements the state tax policy of a financial nature;
- c) build the foundations of the state anti-corruption policy in Ukraine, one of which was, in particular, the national anti-corruption strategy for 2011-2015 [18];
- g) the promulgation on the official web-site of the Ministry of justice of Ukraine information from the Unified state register of perpetrators of corruption offences;
- g) bringing the national anti-corruption normative-legal acts to the content of international legal instruments on the designated topic (the UN Convention against corruption(2003); the UN Convention against transnational organized crime (2000); Criminal Convention of the Council of Europe Convention on the fight against corruption (1999) and others), as well as using a measure of activities of positive foreign experience [19].

As the practice of preventing corruption, on a specially-criminological level, quite effective are the activities implemented in the framework of crime prevention (proactive; limitations; removal; protection). As on this occasion, noted Mr Gana, the current practice of combating crime requires exactly the kind of structure indicated prevention, because it really crystallized the types of activities that require specific skills, abilities, training, knowledge, i.e., what in practice does not pay attention [1, p. 23] in this regard, it is impossible not to agree with the conclusion of A. E. Zelinskogo, who believes that specialization and professionalization lies in the fact that it, firstly, requires all the more special, including criminological knowledge and training based on criminology basis, and secondly, that expanding the number of officials for whom this activity is the main or leading, thirdly, are formed inside the prevention of activities that require specific knowledge, skills and abilities [20, p. 283].

Assuming the content of these scientific approaches, under the prevention of corruption ahead of crime should be understood such kind of helpful activities of specialized entities (National anti-corruption Bureau, the National Agency for combating corruption, other specialized law enforcement agencies), aimed at preventing the occurrence and spread of the specified socially dangerous phenomenon and its consequences in social life.

Prevention of restriction of corruption involves taking such measures that prevent its dissemination among the potential subjects of corruption through introduction of various restrictions in their activities and strengthening of their normative legal acts that determine their rights status to those in the Law of Ukraine "On prevention of corruption", in particular, include: the prohibition of being engaged in entrepreneurial activities for public servants; they receive unlawful benefit; receipt of gifts by a certain amount; etc etc.).

Prevention the elimination of corruption lies in such activities of subjects for prevention, which reduces or eliminates the negative phenomena and processes, activating the criminal manifestations of the specified socially dangerous phenomena. The latter are distinguished depending on the level of social public relations: from shortcomings, due to violations of the functions of state bodies, managing subjects, public associations, officials and citizens behavior, criminal phenomena and processes, which cover a significant part of the population [1, p. 27].

Prevention of corruption provides for the performance of such measures undertaken to eliminate its determinants. The objects of the prevention of corruption include, on the one hand, protection and preservation of public and private property, and, on the other – the awareness of potential perpetrators [1, p. 29].

The system of measures for prevention of corruption is also important and those that are associated with the inversion of these crimes, namely: the step of forming the criminal intent prior to performance of acts of corruption. In this case, as reasonably proved A. P., Sakaluk, with the elimination of crimes as one of the directions of the preventive character recognizes the autonomy and specificity, because the center of gravity of the preventative work is being carried out at a stage when there is an intent and a decision to commit a crime [2, p. 329].

Extremely effective, as practice shows, there are activities implemented in the framework of the cessation of corruption. The specified safety activities because of its purely preventive direction (identifying persons preparing corruption crimes, directly or trying to implement it (attempted crime), engaged in the operational units of the subjects of prevention of corruption. In this context allocate:

- a) measures of motivation (implemented in order to reach failure has the potential to corrupt from continuing criminal activity);
- b) activities peristerion (caution: used to create conditions that preclude or impede the continuation of the corrupt activities);
- c) measures of active intervention (immediate response of the relevant subjects of the prevention of corruption in the case that the delay entails direct infringement) [1, pp. 38-39].

Along with this is to recognize that no precaution or a combination of them not to achieve the goals and overall desired result in the fight against corruption, if they will not be corresponded between themselves and the directions (types) of prevention of crimes, and will not have system character and influence on the identity of the corrupt and determinants that contribute to the committing of a socially dangerous act.

REFERENCES:

1. Zapobigannya zlochynnosti (teoriya i praktyka): navch. posib. / Golina V.V. – X.: Nacz. yuryd. akad. Ukrayiny, 2011. – 120 s.
2. Zakalyuk A. P. Kurs suchasnoyi ukrayinskoyi kryminologiyi: teoriya i praktyka : u 3-x kn. / A. P. Zakalyuk. – K. : Vydavnychyj Dim «In Yure», 2007. – Kn. 1 : Teoretychni zasady ta istoriya ukrayinskoyi kryminologichnoyi nauky. – 424 s.
3. Kryminologiya : pidruchnyk / V. V. Golina, B. M. Golovkin, M. Yu. Valuska ta in. ; za red. V. V. Goliny, B. M. Golovkina. – Xarkiv : Pravo, 2014. – 440 s.
4. Kryminologiya: Uchebnyk dlya yuryd vuzov / pod. obshh. red. dokt. yuryd. nauk, prof. A.Y. Dolgovej. – M.: Yzdatelskaya gruppa YNFRA. – M.-NORMA, 1997. – 784 s.
5. Kryminologiya: navchalnyj posibnyk / O.M. Dzhuzha, V.V. Vasylevych, O.G. Kolb ta in.]; za zag. red. O.M. Dzhuzhy. – K.: Atika, 2009. – 312 s.
6. Kryminologiya: Uchebnyk. – Almaty: «Mezhdunarodnyj centr nauchnyx yssledovanyj y pravovoj ekspertyzы RK», 2008. – 614 s.
7. Kryminologiya: pidruchnyk dlya studentiv vyshhyx navchalnyx zakladiv / Za zag. red. O.M. Dzhuzhy. – K.: Yurinkom Inter, 2002. – 414 s.
8. Golina V. V. Ponyattya i struktura specialno-kryminologichnogo zapobigannya zlochynnosti / V. V. Golina // Pravova systema Ukrayiny: istoriya, stan ta perspektyvy : u 5 t. / za zag. red. V. V. Stashysa. – X. : Pravo, 2008. – . –T. 5 : Kryminalno-pravovi nauky. Aktualni problemy borotby zi zlochynnistyv v Ukrayini. – 2008. – S. 357–400.
9. Davydenko M.M., Bandurka A.A. Protyvodejstvye prestupnosti: teoriya, praktyka, problemy. – X.: Pravo, 2005. – 388 s.
10. Zakalyuk A. P. Kurs suchasnoyi ukrayinskoyi kryminologiyi: teoriya i praktyka: U 3-x kn. / Zakalyuk A. P. – K.: Vydavnychyj Dim „In Yure“, 2007. – Kn. 2: Kryminologichna charakterystyka ta zapobigannya vchynennyu okremyx vydiv zlochyniv. – 712 s.
11. Xavronyuk M.I. Naukovo-praktychnyj komentar do Zakonu Ukrayiny «Pro zasady zapobigannya i protydyi korupcii». – K.: Atika, 2011. – 424 s.
12. Problemy protydyi zlochynnosti: pidruch. / Kalman O.G., Kozyakov I.M., Kucz V.V. ta in.; za red. prof. O.G. Kalmana. – X.: vyd-vo TOV Firma «Novasoft», 2010. – 352 s.
13. Pro zapobigannya korupcii : Zakon Ukrayiny vid 14.10.2014 # 1700-VII // Vidomosti Verxovnoyi Rady Ukrayiny. – 2014. – # 49. – St. 2056.
14. Naukovo-praktychnyj komentar Kryminalnogo kodeksu Ukrayiny / za zag. red. O.M. dzhuzhi, A.V. Savchenka, V.V. Chernyeya. – K.: Yurinkom Inter, 2015. – 1063 s.
15. Busol O.Yu. Protydiya korupcijnij zlochynnosti v Ukrayini: monografiya / O.Yu. Busol. – K.: In Yure, 2014. – 564 s.
16. Pro vnesennya zmin do deyakyx zakonodavchyx aktiv Ukrayiny u sferi derzhavnoyi antykorupcijnoyi polityky u zvyazku z vykonannjam Planu dij shhodo liberalizaciyi YeS vizovogo rezhymu dlya Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 13.05.2014 # 1261-VII // Vidomosti Verxovnoyi Rady Ukrayiny. – 2014. – # 28. – St. 937.
17. Pro zvernennya gromadyan: Zakon Ukrayiny vid 02.10.1996 # 393/96-VR // Vidomosti Verxovnoyi Rady Ukrayiny. – 1996. – # 47. – St. 256.
18. Pro Nacionalnu antykorupcijnu strategiyu na 2011-2015 roky: Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 21.10.2011 # 1001/2011 // Oficijnyj visnyk Ukrayiny. – 2011. – # 83. – St. 3020.
19. Krupko D.I. Vidpovidalnist za xabarnyctvo za kryminalnym pravom Nimechchyny, Shvejczariyi ta Ukrayiny (porivnyalno-pravove doslidzhennya): dys... kand.. yuryd. nauk: 12.00.08 / Krupko Dmytro Ivanovych. – Odesa, 2005. – 271 s.
20. Zhalynskij A.E. Preduprezhdenye prestuplenyj v uslovyyax NTR /Sovershenstvovanye mer borby s prestupnostyu v uslovyyax nauchno-texnycheskoj revolyucyy / Otv. Red. V.N. Kudryavcev. – M.: Nauka, 1980. – S. 280-283.